HE 76/2022 vp (luonnonsuojelulaki) / LaV lisäselvityspyyntö liittyen menettämisseuraamukseen

Lakivaliokunta on pyytänyt valtioneuvostoa arvioimaan, tulisiko ehdotettuun 134 §:ään mahdollisesti lisättävän viittauksen RL 10 lukuun vastata sanamuodoltaan LSL 59 §:ää. Viimeksi mainitun mukaan ”[m]uutoin on soveltuvin osin noudatettava, mitä rikoslain (39/1889) 10 luvun 1–4 ja 6–11 §:ssä säädetään.”

Lain esitöiden (HE 80/2000 s vp. s. 43) perusteella viittauksessa ei mainita RL 10 luvun 5 §:ää siksi, että kyseistä säännöstä rikoksen kohteen ja rikoksen tuotteen menettämisestä ei sovelleta, koska tästä on omat määräyksensä luonnonsuojelulain 59 §:ssä. Muiden RL 10 luvun säännösten noudattamisella soveltuvin osin taas viitataan esitöiden valossa siihen, että 10 luvun 6 ja 8 §:n määräyksiä menettämisen rajoituksista ja arvokonfiskaatiosta ei sovelleta rikoksen kohteen eli rauhoitetun eläimen tai kasvin osalta. Tämä tarkoittaa valtioneuvoston käsityksen mukaan sitä, että 6 ja 8 §:ää ei sovelleta siltä osin kuin niissä viitataan 5 §:ään. Muilta osin 6 ja 8 §:ää sen sijaan sovelletaan normaalisti, eli pykälät soveltuvat esimerkiksi niissä viitatun 4 §:n eli rikoksentekovälineen osalta. Muilta kuin edeltä mainituilta osin tulisivat esitöiden perusteella sovellettavaksi kaikki 10 luvun säännökset.

Valtioneuvosto pitää esitöistä ilmeneviä kannanottoja perusteltuina eikä esityksen tarkoituksena ole muuttaa oikeustilaa tältä osin. Jos tämän selventämiseksi pidetään tarpeellisena, että ehdotettuun 134 §:ään otetaan LSL 59 §:ää vastaava viittaus RL 10 lukuun, tälle ei ole estettä. Valtioneuvosto ei ole aikaisemmin ehdottanut tällaista sanamuotoa, koska se ei vastaa nykyisiä lainkirjoitusohjeita ja vastaavaan lopputulokseen voitaisiin valtioneuvoston arvion mukaan päästä esityksessä ehdotetusti ilman nimenomaista viittaustakin tai vastineessa 26.9. ehdotetulla yleisemmällä sanamuodolla (”Menettämisseuraamuksista säädetään lisäksi rikoslain 10 luvussa”).

Valtioneuvosto perustelee näkemystään sillä, että RL 10 luvun soveltamisala on yleinen, joten sitä sovelletaan, jollei erikseen toisin säädetä. Lainkirjoittajan oppaan (LAKO) mukaan yleislakiin ei yleensä viitata, jos yleislaista ei poiketa (kohta 12.2.1). Ehdotetussa 134 §:ssä poikettaisiin RL 10 luvusta, mikä sinänsä puoltaa viittausta. Toisaalta erityissäännökset syrjäyttävät yleissäännökset (LAKO, 12.2.7), minkä vuoksi ehdotetun 134 §:n kahta ensimmäistä virkettä sovellettaisiin valtioneuvoston käsityksen mukaan RL 10 luvun vastaavien yleissäännösten (5 § ja muut pykälät, joissa viitataan 5 §:ään) sijasta ilman nimenomaista mainintaakin.

Lakiin voidaan ottaa asiasisältöinen, niin sanottu aineellinen tai aineellisoikeudellinen viittaus yleislakiin, jos yleislaki ei ilman sitä tulisi sovellettavaksi (LAKO, kohta 12.2.2), mistä ei tässä tapauksessa ole kyse. Ilmaisua ”soveltuvin osin” tulee myös välttää (LAKO, kohta 12.2.3). Joskus lakiin voi kuitenkin olla syytä ottaa niin sanottu informatiivinen viittaus yleislain säännöksiin. Näin on esimerkiksi tilanteessa, jossa ilman viittausta saattaisi olla tulkinnanvaraista, onko jokin erityislaissa oleva sääntely sillä tavalla tyhjentävä, että yleislaki syrjäytyy asiassa kokonaan. Tällaisella viittauksella ei kuitenkaan ole aineellisoikeudellista sisältöä, vaan sen ainut tehtävä on auttaa lukijaa (LAKO, kohta 12.3.4).

Edellä mainituilla perusteilla LSL 59 §:n RL 10 lukua koskevan viittauksen sanamuoto vaikuttaa nykyisten lainkirjoitusohjeiden valossa informatiiviselta. Sen sisällyttämiselle ehdotettuun 134 §:ään ei kuitenkaan ole esteitä sen selventämiseksi, ettei nykyistä oikeustilaa ole tarkoitus muuttaa.

Ystävällisin terveisin,

Sampo Brander

Lainsäädäntöneuvos / Lagstiftningsråd / Senior Ministerial Adviser, Legislative Affairs

Oikeusministeriö, Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto, rikosprosessioikeuden yksikkö

Justitieministeriet, Avdelningen för kriminalpolitik och straffrätt, enheten för straffprocessrätt

Ministry of Justice, Finland, Department for Criminal Policy and Criminal Law, Criminal Procedure Unit